

ІХ ЖЫЦЦЁ — ЯК РАМАН

Якім быў шлях беларускіх алімпійцаў да самых значных перамог

Беларускія спартсмены заваявалі 96 алімпійскіх медалёў: 20 залатых, 32 сярэбраныя і 44 бронзавыя. Імёны алімпійскіх чэмпіёнаў апошняга дзесяцігоддзя вядомыя жыхарам нашай краіны ад малага да вялікага, але не ўсе беларускія алімпійцы маюць такую ж папулярнасць, як Дар'я Домрачава, Вікторыя Азаранка, Андрэй Арамнаў і іншыя. Сёння, роўна за месяц да Міжнароднага Алімпійскага дня, пачынаем серыю публікацый пра беларускіх алімпійскіх чэмпіёнаў мінулых гадоў.

Першым алімпійцам — выхадцам з Беларусі лічыцца Караль Румель, удзельнік Алімпійскіх гульняў 1912 года ў складзе каманды Расійскай імперыі, бронзавы прызёр IX Алімпіяды 1928 года ў Амстэрдаме ў складзе каманды Польшчы. А сучасная гісторыя Алімпійскага руху ў нашай краіне пачынаецца з 1952 года, калі ўпершыню савецкія спартсмены, а ў іх ліку і беларусы, прынялі ўдзел у XV летніх Алімпійскіх гульнях у сталіцы Фінляндыі — Хельсінкі. Тады сем нашых суайчыннікаў выступалі ў саборніцтвах па веславанні на байдарках і каноэ, лёгкай атлетыцы і фехтаванні. Медалёў атлетыцы і фехтаванні, але затое атрымалася набыць першы вопыт удзелу ў такіх маштабных саборніцтвах. Ужо ў 1956 годзе беларускія спартсмены адкрылі лік алімпійскім узнагародам на XVI Алімпіядзе ў Мельбурне. Лёгкаатлет Міхаіл Крываносаў быў узнагароджаны сярэбраным медалём у кіданні молата. У 1960 годзе ў Рыме на XVII Алімпійскіх гульнях барэц класічнага стылю ў паўлёгкай вазе Алег Караваяў быў удастоены залатога алімпійскага медаля, чэмпіёнамі таксама сталі весляры (у каноэ-двойцы на дыстанцыі 1000 м) Сяргей Макаранка і Леанід Гейштар, а таксама фехтавальшчыца Таццяна Самуценка.

Працавала ў Эквадоры і Нідэрландах...

Адназначным адказам на пытанне пра самую вядомую беларускую плыўчыцу стане імя Аляксандры Герасімені, аднак у нашай краіне ёсць і больш тытулаванае спартсменка ў гэтым відзе спорту. Алена Рудкоўская стала алімпійскай чэмпіёнкай на Гульнях-1992 у Барселоне на дыстанцыі 100 м брасам і бронзавым прызёрам у камбінаванай эстафеце 4x100 м. А да гэтага ўраджэнка Гомеля заваявала тры залатыя медалі чэмпіянату Еўропы на дыстанцыях 100 і 200 м брасам, а таксама ў камбінаванай эстафеце 4x100 м. У секцыю плавання Алена Рудкоўская прыйшла, калі ёй споўнілася восем гадоў, туды яе прынялі не адразу, таму што палічылі

бесперспектыўнай. Праз два гады дзяўчынка ўсё ж вырашыла паўтарыць спробу трапіць у басейн, гэтым разам удала. Праз нейкі час на першынстве Гомельскай вобласці на Алену звярнуў увагу даведчаны трэнер Леанід Яфімавіч Каўфман, але першая трэніроўка ў яго групе для Рудкоўскай ледзь не аказалася апошняй. Алена адчула, што не можа ўгнацца нават за самымі слабымі яго вучнямі, асабліва калі плылі кролем. Затое ў любімым брасе ёй не было роўных.

Значныя перамогі ў гамяльчанкі пачаліся з юнацкага першынства СССР, якое адбылося ў 1987 годзе ў Грузіі. На дыстанцыі 200 м брасам Алена Рудкоўская аказалася па-за канкурэнцыяй. Так яна трапіла ў зборную краіны. Праз год беларуска магла выйсці на стартыя борцік ужо маладзёжнага чэмпіянату Еўропы ў Нідэрландах, але за тры месяцы да галоўных саборніцтваў на занятках па агульнай фізічнай падрыхтоўцы, выконваючы серыю заскокаў на бетонны бардзюр, плыўчыца сур'ёзна траўміравала каленны суставы, што скончылася аперацыяй. Але гэта не зламала спартсменку, і ўжо праз месяц яна была ў выдатнай фізічнай форме. Рудкоўская выходзіла на прыметныя ролі ў СССР, а ў 1991 годзе яна адсвяткавала перамогу на дарослым чэмпіянаце Еўропы ў Афінах на абедзвюх дыстанцыях у брасе — 100 і 200 м, а таксама ў камбінаванай эстафеце. Але пытанне аб тым, ці браць беларуску на Алімпіяду ў Барселону, стаяла да апошняга, тым больш адборачны нарматыў на кантрольных саборніцтвах Алена не выканала. Аднак трэнеры рызыкнулі і пасля Алімпіяды аб гэтым не пашкадавалі.

Пасля трыумфу ў Барселоне жыццё Алены Рудкоўскай было цікавае і насычанае, яна выклдала ў Эквадоры, сустрэла сваё каханне ў Празе, але, пакалясіўшы па свеце, спынілася ў маленькім галандскім горадзе Вейндам, што ў правінцыі Гронінген. Туды яна пераехала ў 2004 годзе, у Нідэрландах Алена выклдала ўрокі плавання для дзяцей і аквааэробіку для жанчын.

Чэмпіёнка без медаля

«Золата» нумар адзін. Савецкая жанчына, якой няма нават у спісе каманды». Пад такім незвычайным загаловак японская газета «Майніці» змясціла на першай паласе фатаграфію Ірыны Шылавай, якая ў першы дзень Алімпіяды-88 стала найлепшай у стральбе з пнеўматычнай вінтоўкі. Здзіўлены рэпарцёр пісаў: «Першай уладальніцай залатога медаля на цяперашніх Алімпійскіх гульнях стала невядомая да гэтага савецкая спартсменка Ірына Шылава. А чакалася, што залаты медаль завае «кветка Балгарыі» — чэмпіёнка свету Весела Лечавя. На алімпійскае стрэльбішча накіраваліся 500 журналістаў з намерам апісаць подзвігі першай герані Гульняў, але Весела была толькі 43-й з 45 удзельніц турніру...»

На сеульскім стрэльбішчы Ірына Шылава зрабіла 50 стрэлаў, трымаючы ў руках 5-кілаграмовую вінтоўку, нібы пушынку, і заваявала сваю самую дарагую спартыўную ўзнагароду ў жыцці. Ураджэнка Гродна з'яўляецца адной з самых тытулаваных спартсменак у стральбе. Яна стала рэкардсменкай не толькі Беларусі, але і свету, і Еўропы, а таксама алімпійскай чэмпіёнкай у Сеуле (Паўднёвая Карэя) у 1988 годзе, двухразовай чэмпіёнкай свету ў асабістых і камандных саборніцтвах, чэмпіёнкай Еўропы, пяціразовай чэмпіёнкай СССР.

А за 14 гадоў да Сеула худзенькая і невесокая гімнастка-першаразрадніца ўпершыню ўзяла ў рукі грукастую вінтоўку. Яна прыйшла ў цір выпадкова, але там ёй вельмі спадабалася. Паспехаў маладой дзяўчыне доўга чакаць не прыйшлося, яна хутка стала майстрам спорту, паехала на ўсесаюзную спартакіяду школьнікаў, абыграўшы нават хлопцаў, і перамагла ў фінале трэціх усесаюзных спартыўных гульняў моладзі. У 1982 годзе Ірына ўпэўнена першынствавала на чэмпіянаце СССР у малакаліберным стандарце, але пасля гэтага прыйшла паласа няўдач. «Хтосьці падрапаў ствол вінтоўкі, а новы доўга не давалі. Потым з'явіўся новы, але далёка не найлепшы, і яго цэлы год прыйшлося падганяць. Сезон за сезонам праходзілі бясплодна. І тое, што я калісьці з'яўлялася членам зборнай СССР, усімі забылася. А тут

яшчэ і канфлікт з трэнерам... Я аказалася на раздарожжы, падумвала нават захаціць зброю, — расказвала тады спартсменка. — На шчасце, у цяжкую хвіліну мяне падтрымалі родныя і блізкія. Яшчэ адзін чалавек, дзякуючы якому не пакінула спорт, — маскоўскі трэнер Віктар Пятровіч Авілаў. З ім я і рыхталася да Сеула».

З 1986 года Ірына Шылава пачала новае ўзыходжанне. Яна вярнула сабе званне чэмпіёнкі краіны, абнавіла некалькі ўсесаюзных рэкордаў. Асноўны ўпор у падрыхтоўцы зрабіла на пнеўматыку, хоць і ў гэтым відзе стральбы канкурэнтка у яе хапала. Некаторыя добразычліўцы казалі ёй у вочы: «Ну, чаго ты, малавядомая, ды яшчэ з перыферыі, без пастаяннага трэнера можаш дасягнуць?» Але гэта толькі гартавала характар. На галоўных адборачных саборніцтвах — чэмпіянаце краіны ў Мыцішчах — беларуска не толькі выйграла ў знакамітых саперніц, але і ўстанавіла два ўсесаюзныя рэкорды. Алімпіяда ў Сеуле стала для Ірыны Шылавай трыумфам у спартыўнай кар'еры. «Лепшай Алімпіяды я не памятаю, хоць і была на чатырох. Не таму, што выйграла, мне падабалася ў Сеуле літаральна ўсё — і горад, і вёска атлетаў, і людзі, і кухня. Прыемна, што на стэле алімпійскіх чэмпіёнаў, якая цяпер стаіць у Сеуле, выбіта і маё прозвішча», — успамінае Ірына Алегаўна.

На наступных трох Алімпіядах да медалёў беларусцы наблізіцца не ўдалося. «Я выступала ўжо за Беларусь — маладую краіну, якая, па сутнасці, усё пачынала з нуля. Патроны, вінтоўкі — усё засталася ў Савецкім Саюзе. Не, зброю ў нас ніхто не забраў, але вінтоўка ў любым выпадку патрабуе мадэрнізацыі. Мой трэнер застаўся ў Расіі, і я выцягвала толькі за кошт вопыту».

Пасля Алімпіяды ў Сеуле квартэру Шылавай абакралі, у тым ліку знік і алімпійскі медаль. Сваю кар'еру Ірына скончыла ў 45, але працягвала ездзіць па краіне яшчэ 10 гадоў: кажа, што стралыла для таго, каб стварыць моладзі канкурэнцыю і спадзявалася, што яе досвед камусьці спатрэбіцца. Пасля гэтага нейкі час алімпійская чэмпіёнка прапрацавала ў прадстаўніцтве НАКа ў Гродзенскай вобласці, а пасля разам з мужам пераехала ў Беласток.

Свае перамогі бачыў у сне

Унікальным весляром называюць Уладзіміра Уладзіміравіча Парфяновіча, які тройчы ўздымаўся на найвышэйшую прыступку п'едэстала гонару Алімпійскіх гульняў у Маскве. Залатыя медалі ён заваяваў у байдарцы-адзіночцы на 500 м і байдарцы-двойцы з украінцам Сяргеем Чухраем на 500 і 1000 м. Беларус стаў дзевяціразовым чэмпіёнам свету,

дзевяціразовым чэмпіёнам Еўропы, сямнаццаціразовым чэмпіёнам СССР.

У дзяцінстве Уладзімір марыў аб спартыўных перамогах, але не на вадзе, а на барцоўскім дыване. Тры гады ўпарта трэніраваўся, але аднойчы захварэў і вымушана прапусціў заняты. У барцоўскую залу ён больш не вярнуўся, бо пабаяўся, што за «прагул» на яго пачнуць сварыцца і выганяць з секцыі. Будучы чэмпіён жыў у сталіцы недалёка ад Камсамольскага возера, таму неўзабаве адправіўся ў веславанне. Першая спроба ў маі 1973 года аказалася няўдалай, трэнер, які набраў хлопцаў, не ўбачыў у Валодзьку будучага чэмпіёна. Хлапчук не здаўся, прыйшоў яшчэ раз, у лютым, і ўсё ж такі сеў у байдарку. Першыя спартыўныя поспехі прыйшлі да яго яшчэ на дзіцячых саборніцтвах, а ў зборную Савецкага Саюза Парфяновіч трапіў у 18 гадоў. Яму ўдалося выйграць два міжнародныя старты і тым самым заявіць пра сябе. Годам пазней Уладзімір Парфяновіч выпусціў перамогу толькі на адных саборніцтвах — чэмпіянаце свету. Але пасля гэтага нікому не дазваляў перамагаць сябе ў адзіночцы. Праблема адбору на маскоўскую Алімпіяду перад Уладзімірам Парфяновічам не стаяла, у Савецкім

Саюзе ў яго ўжо не было канкурэнтаў, у адзіночцы ён выйграваў ва ўсіх. Да 1983 года першынстваваў на ўсіх стартах, у якіх прымаў удзел, уключаючы кантрольныя. Дзіўны факт: з нейкага моманту ўсе свае галоўныя старты Уладзімір Уладзіміравіч стаў бачыць у сне. За 20 дзён да пачатку Алімпіяды ён ужо «прагледзеў», як усё складзецца. «На гэтай Алімпіядзе мы заваявалі апошнюю для савецкай зборнай сімвалічную васьмідзясятую залатую ўзнагароду. Я з удзячнасцю ўспамінаю ўрокі, дадзеныя мне выдатным майстрам веславання Сяргеем Чухраем», — успамінае Уладзімір Уладзіміравіч. На маскоўскай Алімпіядзе Парфяновіч з Сяргеем Чухраем завяршылі сумесную кар'еру. Беларус развітаўся са спортам даволі рана, у 26 гадоў. «Я стаміўся. Перастаў хвалявацца на старце. Раней калаціўся, сэрца стукала, мандраж... Калі знікае гэта пачуццё, трэба заканчваць», — кажа ён.

Пасля заканчэння кар'еры спартсмена Парфяновіч займаўся палітыкай, узначальваў федэрацыю веславання на байдарках і каноэ Беларусі, працаваў трэнерам.

Дар'я ЛАБАЖЭВІЧ.

